

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Довідка про основні результати службової діяльності НЦБ Інтерполу в Україні у 2022 р. Національне центральне бюро Інтерполу в Україні. URL: https://dostup.org.ua/request/104660/response/372851/attach/3/01.2023.pdf?cookie_passthrough=1 (дата звернення: 28.09.2025)
2. Кисіль Л., Шевчук Я. Обробка інформації про пасажирів і даних запису реєстрації пасажирів: європейські стандарти та вітчизняні реалії. *Право України*. 2024. № 9. С. 104–120.
3. Кудінов В. А., Яровий К. В. Актуальні проблеми кібербезпеки в Україні в умовах воєнного стану: матеріали міжвідомчого науково-практичного круглого столу (Київ, НАВС, 25 квітня 2024 р.). Київ: НАВС, 2024. 144 с.
4. Тетєвін М. С. Досвід України в галузі міжнародного співробітництва в галузі кібербезпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 82, ч. 3. С. 263–266.
5. Чернік С. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу в правоохоронній сфері. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Вип. 3. С. 84–89
6. Annual Report 2023 (1 Dec 2022 – 30 Nov 2023). Odesa–Chişinău, 2024. URL: https://eubam.org/wp-content/uploads/2024/03/WEB_EUBAM-Annual-Report-2023-ENG-2.pdf (дата звернення: 30.09.2025)
7. Consolidated Annual Activity Report 2022. Будапешт: CEPOL, 2023. CEPOL. URL: https://www.cepola.europa.eu/api/assets/media/downloads/2023/consolidated-annual-activity-report-2022_0.pdf (дата звернення: 01.10.2025)

Лінкевич К.О.

Науковий керівник: Удовенко Ю. О., к.ю.н., доц.
доцент кафедри правового забезпечення безпеки та бізнесу
Державний торговельно-економічний університет,
м. Київ

РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

ЯК СУБ'ЄКТИ ПОСТІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Релігійні організації в Україні наділені особливим правовим статусом, який визначається Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації». Відповідно до його положень, кожна релігійна громада чи об'єднання, яке прагне офіційно функціонувати як юридична особа, має розробити статут або положення, що регламентує діяльність такої організації, та пройти процедуру державної реєстрації цього документу. Лише після цього релігійна організація має право виступати учасником правових відносин, реалізовувати свої майнові права та нести юридичні обов'язки. Фактично, наявність зареєстрованого статуту є основною умовою легітимного існування та правоздатності релігійного суб'єкта.

Законодавець також передбачив спеціальні можливості для таких організацій у сфері земельних відносин. Зокрема, ще у 2009 році було прийнято Закон № 875–VI, яким до Земельного кодексу України внесли зміни, що закріпили за релігійними організаціями право постійного користування земельними ділянками державної чи комунальної власності. Це право поширюється лише на ті організації, статuti яких пройшли реєстрацію у встановленому законом порядку. Використовувати землю можна виключно для спорудження та обслуговування культових споруд і будівель, які забезпечують здійснення релігійної діяльності. Цим положенням створено правову основу для того, щоб релігійні громади мали можливість на постійній основі користуватися земельними ділянками, що відповідають їхнім духовним і суспільним потребам [3, с.153].

Сутність постійного користування землею полягає в тому, що релігійні організації отримують право безстрокового володіння і використання ділянки без необхідності поновлювати його чи переходити на інші форми користування, зокрема, оренду. Водночас закон покладає на такі організації обов'язок застосовувати землю виключно за призначенням, тобто для культових і супутніх будівель, визначених статутом. Категорично забороняється використовувати такі ділянки у комерційних цілях чи здавати їх під підприємницьку діяльність [1, с.8].

Сам процес реєстрації статуту регламентований у Законі «Про свободу совісті та релігійні організації». Статут повинен бути прийнятий зборами членів релігійної громади, конференцією чи з'їздом і містити відомості про вид організації, її конфесійну належність, місцезнаходження, управлінську структуру та мету діяльності. Лише після внесення організації до відповідного реєстру вона отримує можливість претендувати на земельні ділянки у постійне користування. На практиці релігійні громади доволі часто звертаються до органів влади для проходження цієї процедури. Проте шлях до отримання земельної ділянки не завжди є простим. На місцевому рівні доволі поширеними залишаються бюрократичні перепони, відсутність єдиного підходу до тлумачення норм, а також складнощі у визначенні, які саме будівлі можна вважати «необхідними» для діяльності організації. Ці фактори нерідко стають підставою для конфліктів або навіть судових спорів між громадами та органами влади щодо розпорядження землею [2, с.8].

Крім того, слід врахувати правило про заборону використання земель релігійними організаціями з підприємницькою метою. Така норма гарантує, що ділянки, виділені для релігійної діяльності, зберігають своє духовне, соціальне та культурне призначення. Вона також відповідає неприбутковому статусу релігійних організацій, який є одним із ключових принципів їх існування та фінансування.

Податкове законодавство також враховує специфіку такого користування. Податковий кодекс України передбачає для релігійних організацій низку пільг, якщо земля та будівлі використовуються за цільовим призначенням і не застосовуються у комерційних інтересах. У такому випадку податкові зобов'язання або значно зменшуються, або взагалі не виникають. Водночас будь-яке відхилення від встановлених умов, наприклад передача частини ділянки в оренду, тягне за собою обов'язок сплачувати податки і може ставити під сумнів сам факт правомірності користування землею [4, с.233].

Враховуючи вище викладене, ми вважаємо необхідно вдосконалити поняття «інші будівлі, необхідні для забезпечення діяльності релігійних організацій», адже нинішнє формулювання залишає простір для суперечливих тлумачень. Крім того, необхідно вирішити питання належного контролю з боку органів влади щодо дотримання громадами вимог закону. Адже недостатня перевірка або надмірна бюрократизація можуть призводити до зловживань або, навпаки, перешкоджати реалізації законних прав віруючих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дехтяренко В. Як захистити своє право постійного користування земельною ділянкою. Землевпорядний вісник. 2021. № 7. С. 7-13.
2. Кравцова М. О. Адміністративно-правове регулювання релігійних правовідносин в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Кривий Ріг, 2020. 19 с.
3. Кривенко Ю. В. Право власності на землю релігійних організацій Актуальні проблеми держави і права. <http://www.apdp.in.ua/v25/53.pdf>.
4. Кулинич О. До питання про право постійного користування земельною ділянкою. Розвиток аграрного, земельного та екологічного права на зламі тисячоліть : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 2018. С. 230-235.